

УДК 658.7:656.078.8

В. В. Дикань,

к. е. н, доцент, Українська державна академія залізничного транспорту

РОЛЬ ПРОМИСЛОВО-ЛОГІСТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОГО КОМПЛЕКСУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСТІЙКОСТІ ВІТЧИЗНЯНОГО ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА ЯК ОСНОВИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

V. Dykan,

c. e. s, associate professor, associate professor of Management of Organizations Department, Ukrainian State Academy of Railway Transport, Kharkiv

ROLE OF INDUSTRIALLY LOGISTIC INTEGRATIONS OF ENTERPRISES OF MACHINE-BUILDING COMPLEX IN PROVIDING OF COMPETITIVE STABILITY OF DOMESTIC INDUSTRIAL PRODUCTION AS BASES OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT IN UKRAINE

У статті визначено проблеми промисловості України на шляху до забезпечення конкурентоспроможності, соціально-економічної ефективності розвитку держави. Розкрито зміст промислово-логістичної інтеграції, визначено її об'єкт, предмет, головні цілі. Окреслено принципи здійснення промислово-логістичної інтеграції, що впливають на її ефективність. Визначено конкурентні переваги промислово-логістичної інтеграції в машинобудівному комплексі. Показано взаємозв'язок між чинниками конкурентоспроможності промислово-логістичної інтеграції, конкурентоспроможністю машинобудування й економіки країни та цілями соціально-економічного розвитку. Зроблено висновок, що синергетичний ефект промислово-логістичної інтеграції виникає в результаті того, що інтеграційні конкурентні переваги дозволяють, з одного боку, сконцентрувати ресурс для інноваційного прориву, а з іншого, — підвищити ефективність роботи підприємств галузі через зниження транзакційних витрат та витрат на взаємодію.

In the article problems of industry of Ukraine on a way to providing of competitiveness, socio-economic efficiency of development of the state are determined. Sense of industrially logistic integrations is exposed, its object, subject, primary goals are certain. Principles of industrially logistic integrations realization which influence on its efficiency are outlined. Competitive advantages of industrially logistic integrations in machine-building complex are certain. Intercommunication between the factors of industrially logistic integrations competitiveness, the competitiveness of engineer and economy of country and aims of socio-economic development is shown. It is done a conclusion, that synergistical effect of industrially logistic integration is arisen up as a result of that integration competitive advantages allow, from one side, to concentrate a resource for an innovative breach, and from other, to promote efficiency of work of enterprises of industry through the cutting of transactional cost and charges on co-operation.

Ключові слова: промислово-логістична інтеграція, конкурентоспроможність, конкурентостійкість, соціально-економічний розвиток, промисловість, машинобудівний комплекс.

Key words: industrially logistic integration, competitiveness, competitive stability, socio-economic development, industry, machine-building complex.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У забезпеченні економічної та політичної безпеки України, її економічної незалежності, підвищенні добробуту населення ключова роль належить промисловості, оскільки вона є основним системоутворюючим елементом багатьох життєво важливих сфер держави. Вагомий внесок промислового комплексу в економіку визначається його роллю в процесах розширеного відтворення та активізації науково-технічного прогресу, він інтегрує досягнення науково-технологічного прогресу, виступаючи локомотивом трансформаційних перетворень на макро- та регіональному рівнях і є показником економічного потенціалу країни.

Однак, тенденції розвитку промислового сектору України невтішні. Так, за 20 років незалежності країни, могутня за обсягами, номенклатурою і складністю продукції промисловість перетворилася в таку, яка не здатна задовольняти потреби населення та підтримувати національну безпеку країни. В цілому вітчизняна промисловість залишається технологічно відсталою, інституційно нерозвиненою, недостатньо ефективною за соціально-економічними критеріями виробничо-господарської діяльності і надто вразливою до кон'юнктурних коливань внутрішнього і зовнішнього походження, що відбивається в результаті на рівні конкурентоспроможності вітчизняної промислової продукції.

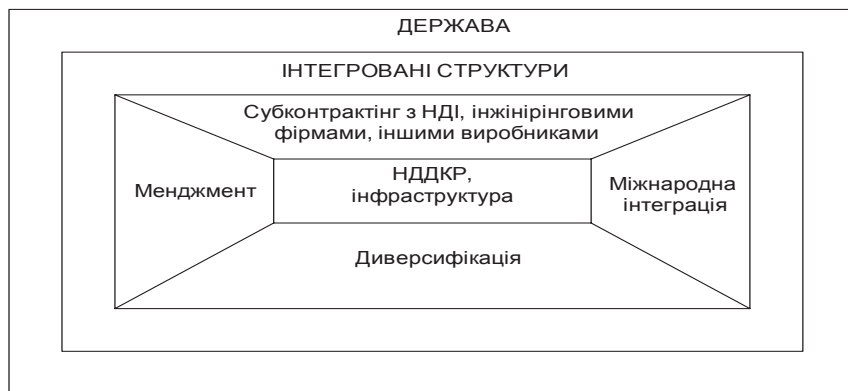

Рис. 1. Основні напрями підвищення конкурентоспроможності машинобудування

Така ситуація негативно впливає на світовий рейтинг України, яка залишається країною сировинної спрямованості та обумовлює пошук шляхів забезпечення конкурентостійкості вітчизняного промислового виробництва як основи соціально-економічного розвитку в Україні.

ОГЛЯД ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблема забезпечення конкурентоспроможності промисловості України як головного чинника соціально-економічного розвитку країни є предметом вирішення у працях таких вчених як: О.І. Амоша, В.П. Вишневський, Л.О. Збаразська, В.Л. Дикань, О.Г. Кірдіна, Ю.В. Кіндзерський, В.В. Микитенко, М.М. Якубовський та інших [1—3].

Однак, питання інтеграційних процесів в промисловому секторі в контексті формування конкурентних переваг залишається недостатньо висвітленим та потребує подальшого дослідження.

МЕТА СТАТТІ

Метою даної статті є обґрунтування провідного значення промислово-логістичної інтеграції на базі підприємств машинобудування в забезпеченні конкурентостійкості вітчизняної промисловості, економічної стабільності та соціального добробуту в Україні.

ОСНОВНИЙ МАТЕРІАЛ ДОСЛІДЖЕННЯ

На сьогоднішній день структура промисловості України в цілому є неефективною а також, економічно та екологічно небезпечною. Більш як 2/3 загального обсягу промислової продукції припадає на галузі, що виробляють сировину, матеріали та енергетичні ресурси. Частка продукції соціальної орієнтації знаходиться на рівні 1/5 загального обсягу промислового виробництва і має спадаючий тренд. Га-

лузь машинобудування хоча і додала в темпах розвитку, але її частка в структурі промисловості майже у 2—3 рази нижча за рівень, що мають розвинені країни.

На жаль, і надалі домінуючими в промисловості країни є виробництва третього та четвертого технологічних укладів питома вага яких становить біля 80 %. Високотехнологічні галузі п'ятого та шостого технологічних укладів, такі як електронна промисловість, об-

числювальна волоконно-оптична техніка програмне забезпечення телекомунікації інформаційні послуги біотехнології складають лише близько 5 %.

Сировинний ухил виробничої структури, розрахований переважно на потреби експорту, робить промисловість і економіку в цілому надзвичайно залежними від кон'юнктури зовнішнього ринку, стримує розвиток внутрішнього ринку і звужує національні можливості щодо розвитку економіки та призводить до виснажливого та нераціонального використання природних ресурсів, прогресу процесів забруднення і деградації довкілля.

Фундаментом формування конкурентостійкості вітчизняної промисловості виступає машинобудування. Конкурентоспроможність машинобудування — це ключовий інструмент розвитку не тільки самого машинобудування, але і підвищення соціально-економічної результативності та ділової активності в країні в цілому.

Забезпечення конкурентоспроможності машинобудівної промисловості з урахуванням вимог світового ринку, повинно ґрунтуватися на системності та багатоаспектності процесу перетворення, що включає як технологічний аспект — розвиток ресурсів виробництва (науки, виробничого апарату і людського фактора), так і організаційно-господарський і соціально-економічний аспекти вдосконалення форм управління та організації підприємства в ринковій економіці, приведення їх у відповідність з розвитком технологічного аспекту.

Вивчення літератури з питань конкурентоспроможності машинобудівної галузі [4—7] дало змогу визначити такі напрями забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного машинобудування, що представлені на рис. 1.

Результати аналізу проблем підприємств машинобудівної галузі підтверджують їх не-

спроможність самостійно вирішувати проблеми аналізу ринку, впровадження систем трансферту технологій, упровадження логістичних принципів управління, забезпечення гнучкості виробничої бази під запити споживчого ринку. Тому й існує необхідність формування такої системи, яка б створила умови для використання світового надбання та розробок в діяльності вітчизняних підприємств. Функціонування такої системи ґрунтується на промислово-логістичній інтеграції як новій перспективній формі консолідації організаційних, виробничих, інформаційних, технологічних, фінансових можливостей промислових підприємств регіону, що використовує переваги маркетингу, логістики, загальної інформатизації процесів, яка ґрунтується на використанні у власному виробництві передового світового досвіду у вигляді високотехнологічних модулів, вузлів і агрегатів з метою створення вітчизняної конкурентоспроможної продукції.

Промислово-логістична інтеграція в цілому координує міжгалузевий технологічний цикл, що включає прикладні дослідження, розробку нововведень та їх засвоєння у виробництві з забезпеченням ефективного збуту. При цьому необхідно формування спеціальних інноваційних служб, служб управління знаннями і навчанням персоналу, реєстрація, оцінка та захист інтелектуальної власності, створення інтегрованої інформаційної системи.

Важливим елементом промислово-логістичної інтеграції є інформація, що необхідна для прийняття управлінських рішень. Відповідні повноваження слід розподіляти разом з інформаційними вузлами серед співробітників. Це забезпечує раціональну децентралізацію управління інтегрованою структурою при рівному ступені завантаження і продуктивності інформаційних вузлів, потрібну щільність інформації.

Інформаційні системи дають змогу організувати управління всім ланцюжком доданої вартості, отримуючи певний прибуток на кожному її етапі, а не тільки при виробництві матеріального продукту. Цей ланцюжок включає в себе: 1) маркетинг; 2) проектування створення і дистрибуції нового продукту; 3) матеріально-технічне постачання і логістику; 4) добір і мотивацію персоналу; 5) розвиток технології і організації виробництва; 6) формування збутової, лізингової та розрахункової інфраструктури; 7) виробництво продукту; 8) транспортування замовлення; 9) післяпродажне обслуговування споживачів.

Вважаємо, що об'єкт промислово-логістичної інтеграції є комплексний та багаторівневий

— це підприємства, потоки, бізнес-процеси та управлінські функції. Предмет — це оптимізація економічної діяльності.

Головні цілі промислово-логістичної інтеграції в машинобудуванні це:

— забезпечення інноваційного розвитку галузі;

— розширене відтворення економічного потенціалу підприємств галузі;

— підвищення рентабельності та якості роботи підприємств галузі;

— участь у забезпеченні соціально-економічного розвитку країни.

Слід вказати, що забезпечення інноваційного розвитку може бути досягнуто за рахунок створення високотехнологічної продукції при постійному нарощенні інтелектуального капіталу та посиленні інформатизації в промислово-логістичних системах.

Ефективність процесів промислово-логістичної інтеграції забезпечується при врахуванні таких принципів:

1) збереження єдності, що реалізується через:

— забезпечення збереження технологічної єдності промислово-логістичного комплексу;

— наявність єдиної мети, зокрема загальних поглядів, цінностей і цілей, відповідно до яких відбувається формування загальної стратегії розвитку, комерційної політики та зовнішньоекономічної діяльності;

— формування єдиного інформаційного простору з метою генерації та обміну інформацією;

— єдності правового простору, в тому числі з метою методологічної та консультативної допомоги підприємствам, що інтегруються;

2) узгодженості цілей, скоординованості бізнес-процесів і ресурсів суб'єктів взаємовідносин;

3) поєднання процесів управління й самоврядування, організації і самоорганізації;

4) розвитку ключових компетенцій інтегрованої структури та поліпшення діяльності за рахунок упровадження інновацій, підвищення професійного рівня персоналу;

5) позитивних комунікацій, в тому числі на основі взаємності, довіри і соціалізації взаємовідносин;

6) адаптивного управління міжфірмовими відносинами, засноване на двосторонніх, попередньо обумовлених діях учасників щодо врахування змін і регулюванні середовища взаємодії;

7) координації процесів управління взаємовідносинами: визначення і узгодження цілей партнерів, розробки в процесі інтерактивної

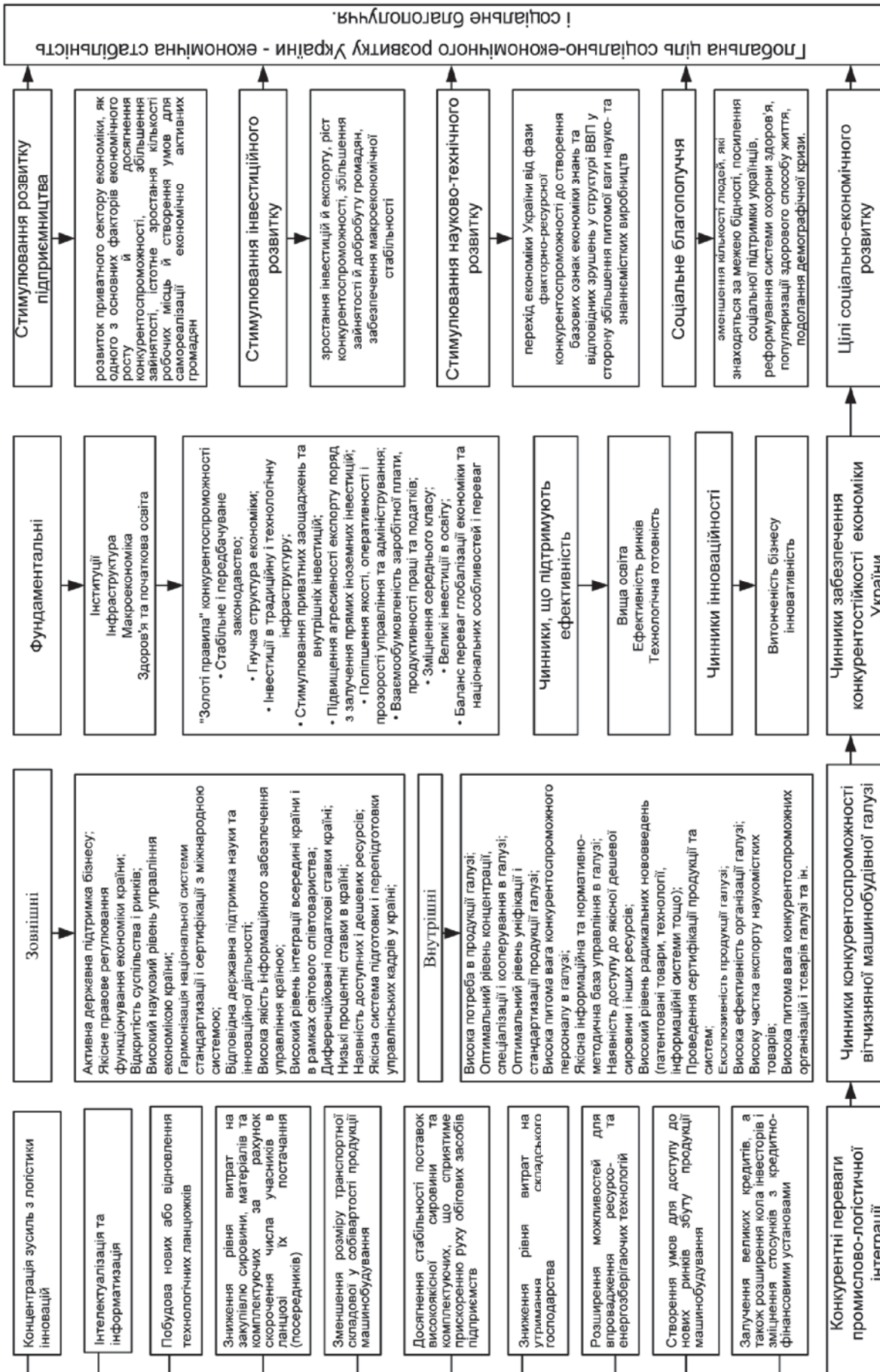

Рис. 2. Співвідношення між цілями соціально-економічного розвитку, конкурентоспроможністю машинобудування та чинниками конкурентоспроможності промислово-логістичної інтеграції

взаємодії стратегії формування та розвитку взаємовідносин, організації контролю і моніторингу ефективності взаємовідносин;

8) стратегічної спрямованості інтеграційних процесів;

9) пріоритету загальної ефективності над ефективністю окремих підсистем, у відповідності з яким при загальній ефективності інтегрованої структури, її окремі підсистеми можуть бути на певних етапах неефективними;

10) системної форми ефективності, згідно з яким зміни внутрішньосистемних взаємозв'язків і взаємодій стають джерелом появи синергетичних ефектів.

Зважаючи на те, що промислово-логістична інтеграція зумовлена, в першу чергу, кардинальною зміною економічних стандартів досягнення конкурентоспроможного стану на ринку, то її доцільність пояснюється формуванням конкурентних переваг, які виникають в результаті взаємодії, концентрації зусиль та впливають на конкурентоспроможність галузі та економіки в цілому, що створює умови для ефективного соціально-економічного розвитку (рис. 2).

ВИСНОВОК

Конкурентні переваги промислово-логістичної інтеграції дають змогу, з одного боку, сконцентрувати ресурс для інноваційного прориву, а з іншого, — підвищити ефективність роботи підприємств галузі через зниження транзакційних витрат та витрат на взаємодію, що в сукупності вирішує проблему розширеного відтворення економічного потенціалу як вітчизняного машинобудування, так і промисловості країни і створює передумови для досягнення соціально-економічного добробуту в державі.

Література:

1. Амоша А.И. Промышленная политика Украины: концептуальные ориентиры на среднесрочную перспективу / А.И. Амоша, В.П. Вишневецкий, А.О. Збарзська // Экономика Украины. — 2009. — № 12. — С. 4—13.

2. Дикань В.Л. Сутнісні аспекти конкурентоспроможності національної економіки / В.Л., Дикань, О.Г. Кірдіна // Вісник економіки транспорту та промисловості. — 2009. — № 28. — С. 5—11.

3. Потенціал національної промисловості: цілі та механізми ефективного розвитку: монографія / [Кіндзерский Ю.В., Микитенко В.В., Якубовский М. М. та ін.]; за ред. канд. екон. наук Ю.В. Кінзерського; НАН України; Ін-т економ. та прогнозування. — К., 2009. — 928 с.

4. Машинобудування в Україні: тенденції, проблеми, перспективи. / [Н.В. Тарасова, І.С. Ка-

ліченко, В.А. Романеско та ін.]; ред. чл.-кор. НАН України Б.М. Данилишина. — Ніжин: ТОВ "Видавництво "Аспект-Поліграф", 2007 — 308 с.

5. Малащук Д. В. Конкурентоспроможність машинобудівного комплексу України в умовах глобалізації світових ринків: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.05.01 "Світове господарство і міжнародні економічні відносини" / Д.В. Малащук; Укр. акад. зовніш. торгівлі. — К., 2005. — 24 с.

6. Савченко С.М. Конкурентоспроможність українського машинобудівного комплексу на зовнішніх та внутрішніх ринках / С.М. Савченко // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. — 2011. — № 29. — С. 20—29.

7. Єлісеєнко О.В. Необхідність забезпечення розвитку конкурентоспроможності машинобудівної галузі / О.В. Єлісеєнко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. — № 2(18). — 2012. — С. 70—74.

References:

1. Amosha, A. I. (2009), " Industrial policy of Ukraine: conceptual orientation on a medium-term prospect", *Ekonomika Ukrainy*, vol. 12, pp. 4-13.

2. Dykan, V.L. and Kirdina, O.G. (2009), "Essence aspects of competitiveness of national economy", *Visnyk ekonomiki transportu ta promyslovosti*, vol.29, pp. 5—11.

3. Kindzerskij, Ju.V. Mikitenko, V.V. Jakubovskij, M.M. and others (2009), *Potencial nacionalnoj promyslovosti: cili ta mehanizmy efektyvnoho rozvytku: monografija* [Potential of national industry: aims and mechanisms of effective development: monograph], Kyiv, Ukraine.

4. Tarasova, N.V. Kalinichenko, I.C. Romanesko, V.A. and others (2007), *Mashinobuduvannia v Ukraini: tendencii, problemy, perspektivy* [An engineer in Ukraine: tendencies, problems, prospects], TOV "Vydavnytstvo Aspekt-Poligraph", Nizhin, Ukraine.

5. Malashuk, D.V. (2005), "A competitiveness of machine-building complex of Ukraine in the conditions of globalization of world markets", Ph.D. Thesis, World economy and international economic relations, Ukrainian Academy of International Trade, Kyiv, Ukraine.

6. Savchenko, S.M. (2011), "A competitiveness of the Ukrainian machine-building complex at external and internal markets", *Problemy pidvysbennia efektyvnosti infrastruktury*, vol. 29, pp. 20—29.

7. Jelsejenko, O.V. (2012), "Necessity of providing of machine-building industry competitiveness development", *Visnyk Berdianskogo uniersitetu menedzhmentu ta biznesu*, vol. 2(18), pp. 70—74.

Стаття надійшла до редакції 02.09.2013 р.